

() քօտին կախեաց անուր ընդ ոստ մի ծառոյն
 [չա՛նդ պարանոցն արկ խեղդ , ճօճէր մէջ օդոյն . . .
 [չա մինչ կենաց բանայր խաչիւ զմուտն (Յիսուս՝
 Սանն ընդ մահուն թաւալէր ընդ դրունս :

Հ . Խ . Գ .

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Լուրդիկու ժջին վարքն ու մահը ¹ :

Պարտէզը քալելու ժամանակ խեղճ ընտանեաց դիմացը ուրիշ տեսակ տեսարան մըն ալ կը բացուէր , որ առջիններէն ոչ ինչ նուազ զիրենք կը վշտացընէր . այսինքն խել մը հաւատարիմ մարդիկ որ իրենց պարտէզ ելած միջոցը յարմար ժամանակ կը սեպէին թագաւորն և թագուհին տեսնելու , մէկէն ան պատուհանները կ'ելլային որ տաճարին պարտէզին վրայ կը նայէին . և իրենց դէմքին վրայ լաւ կը ցուցնէին սրտերնուն զգացմունքը : () ր մը ինծի այնպէս տեսնուեցաւ որ պատուհաններէն նայողներէն մէկն ալ (Սուրբէլ մարգիզուհին էր . և այնչափ աւելի այս կարծեացս վրայ հաստատուեցայ , քանի որ կը տեսնէի որ ուշադրութեամբ մը արքայորդւոյն վրայ կը նայէր , երբոր անիկայ ծնողացը քովէն կը հեռանար : Եւ իմ դիտողութիւնս [ղի . սաբէթ խաթունին իմացուցի , որն որ մինակ (Սուրբէլին անունը լսելով չիկրցաւ արցունքը բռնել . որովհետեւ միտքը դրած է եղեր որ ան ալ սեպտեմբերի 2^{ին} սպաննուողներէն մէկն եղած ըլլայ . “ Ի՛նչ , կանչեց , դեռ ողջ է (Սուրբէլ մարգիզուհին ” : Երկրորդ օրը ետեւէ ըլլալով իմացայ որ դեռ ողջ է եղեր , ու իր կալուածներուն մէկուն մէջ կը կենայ եղեր . և թէ նոյնպէս Դարանդ իշխանուհին և (Ռոշ-Լամն մարգիզուհին , որոնք օգոստոսի 10^{ին}

ապստամբաց ամբողջին վրայ յարձըկած ատեննին (Սիւլլուրի պալատն էին , անզգամներուն կատաղութենէն կրցեր էին ազատիլ : Եւ որոնց ողջութեան լուրը՝ որոնց անկեղծ սէրը շատ առիթներու մէջ տեսնուած էր՝ մեծ մխիթարութեան և ուրախութեան պատճառ եղաւ թագաւորական ընտանեաց , բայց ափսոս որ այս ուրախութիւնս քիչ տևեց . վասն զի քանի մը օրէն լսեցինք որ () ւէանի բարձրագոյն դատաստանարանին բանտին մէջի եղած կալանաւորները սեպտեմբերի 9^{ին} [երսայլի մէջ անգլթաբար սպաննուեր էին : Եւ նոյնպէս շատ սրտցաւութեան պատճառ եղաւ թագաւորին Պրիզաք դքսին մահը , որ խռովութեան սկիզբէն սկսեալ օր մըն ալ թագաւորին քովէն չէր հեռացած : Եւ շատ ցաւեցաւ նոյնպէս Տը-Վիսարդին և ուրիշ քանի մը բարի անձանց մահուանը վրայ , որոնք ամենքն ալ իր և հայրենեաց վրայ ունեցած սէրերուն զօհ եղեր էին :

Սեպտեմբերի 21^{ին} կէսօրուան ժամը չորսին , [իւպին անունով քաղաքական պաշտօնեայ մը շատ մը ձիաւորներու սրիկաներ գլուխը ժողոված եկաւ աշտարակին դիմացը հրովարտակ մը կարդալու համար . փողերը հնչեցուցին , և խոր լուծիւն մը պատեց . [իւպին թէպէտեւ զօրաւոր՝ բայց խռպոտ ձայն մը ունէր Ստենտորի՝ պէս . սակայն թագաւորին ընտանիքը առանց դժուարութեան կրցաւ հասկընալ հրովարտակին ինչ քանի վրայ ըլլալը , որով կը ջընջուէր թագաւորական իշխանութիւնը , ու անոր տեղ հասարակապետութիւնը

¹ Տես . Հտ . ԺԳ . երես 329 . Հտ . ԺԴ . եր . 170 , 240 , 320 , 368 . ԺԵ , 7 , 46 :

¹ Հոմերոսի քաջերէն մէկը , որ նշանաւոր էր իր զօրաւոր ձայնին համար :

կը հաստատուէր : Թագաւորական ընտանեաց պահպանութիւն կ'ընէին նոյն միջոցին երկու անգգամ մարդիկ , որոնց մէկն էր Հէպէր , որ արդէն ծանուցեալ էր Հայր՝ Տէրէն անունով , և Տէս դուռնէյլ որ վերջը տրոց և հարկաց ընդհանուր պաշտօնեայ եղաւ . ասոնք երկուքն ալ դրան մօտ նստած , աչքերնին տնկած թագաւորին վրայ կը նայէին , ցուրտ կերպով մը ծիծաղելով . թագաւորը զգաց՝ բայց առանց ամենեւին դէմքին վրայ այլայլութիւն մը ցուցնելու , իր ընթերցմունքը շարունակեց . նոյն կերպը բանեցուց թագուհին ալ , և բնու նշան մը կամ խօսք մը չըսին , որով անգգամները սլաղ մնացին , և ուրախութիւննին քովերնին մնաց : Երբոր հրովարտակը լմնցաւ , նորէն փողերը հնչեցուցին . ես նոյն միջոցին պատուհանէն մէյմը տեսնուեցայ , և ահա մէկէն բոլոր ժողովուրդը աչքը ինծի դարձուց , և Սուրբ Ստեփանոսը կարծելով զիս՝ անհամար նախատական խօսքեր ըսին . ինչուան ձիաւորները իրենց սրովը սպառնացան ինծի , անանկ որ աղմուկը դադրեցընելու համար քաշուիլ ստիպուեցայ :

Նոյն իրիկունը իմացուցի թագաւորին թէ արքայորդին վերմակի ու վարագուրի կարօտութիւն ունէր , վասն զի ցուրտը սկսեր էր . թագաւորը ըսաւ որ աղերսագիրը ես գրեմ ու ինքը ստորագրէ . ու այնպէս ալ ըրինք . ես սովորական բացատրութիւնը գործածելով ասանկ գրեցի . “ Թագաւորը իր որդւոյն համար կը խնդրէ , և այլն ” : “ Հատ յանդուգն ես , ըսաւ ինծի Տէսդուռնէյլ . այնպիսի պատուանուն մը գործածեր ես , որն որ ինչպէս լսեցիր հիմա , ժողովրդեան ուզելովը բոլորովին ջընջուեցաւ ” : Պատասխանեցի որ թէ պէտեւ հրովարտակի մը հրատարակուիլը լսեցի , բայց չիմացայ ինչ բանի վրայ ըլլալը : “ Եւ անով թագաւորական պատիւը ջնջուեցաւ , պատասխանեց , և կրնաս ըսել պարոնին , — ակնարկելով զթագաւորը , — որ այնպիսի մականուն մը չգործածէ՝ զորն որ ժողովուրդը չի

ճանչնար . — Եւ կրնար , ըսի ես իրեն , նորէն ստորագրել տալ թագաւորին ուրիշ աղերսագիր մը , նոյն խնդրոյն վերայօք . վասն զի թէ որ պատճառը հարցընէ՝ ինծի չիյնար զուրցել . — Ինչպէս որ կ'ուզես անանկ ըրէ , ըսաւ , բայց գիտնաս որ ես խնդիրքը չեմ կատարեր ” : Երկրորդ օրը Եղիսաբեթ խաթունը հրամայեց որ ուրիշ ասոր նման առիթներու մէջ ասանկ գրեմ : “ Հարկաւոր է Սուրբ Ստեփանոս ժ. 26^{ին} համար , Սարիամ Սեդոնիեդային . . . Սուրբ Ստեփանոս Սարիամ Սեդոնիեդային . . . Սարիամ Եղիսաբեթին համար ևն ” : Եւ յիրուի նոյն տեսակ բաներու վրայ շատ անգամ հարկ կ'ըլլար խնդիրքներ ընել : Եւ քիչ մը ճերմակեղէնը որ թագաւորը ու թագուհին Ֆէյլեան կեցած ատեննին ունէին , բոլորն ալ փոխառած էին արքունեաց հետ վերաբերութիւն ունեցող անձինքներէ . իսկ Թիւլլուի մէջ ունեցածնին կողոպտուեր էր օգոստոսի 10^{ին} : Բայց մասնաւորապէս վրայէն հագնելու զգեստ քիչ ունէին , որով իշխանութիւնները ամէն օր կը կարկրտէին . իսկ Եղիսաբեթ խաթունն ալ շատ անգամ թագաւորին անկողին մտնելուն կը սպասէր , որպէս զի նորոգէ անոր զգեստները : Բայց վերջապէս այլ և այլ աղերսագիրներ տալերնէս վերջը , բաւական նոր ճերմակեղէն բերին , որոնց նշանագիրները պսակազարդ ըլլալով , քաղաքական պաշտօնեաները բռնադատեցին զիշխանութիւն որ ան պսակները հանեն , և հարկ եղաւ հնազանդիլ :

Եպտեմբերի 26^{ին} քաղաքական պաշտօնեաներուն մէկէն իմացայ որ զթագաւորը իր ընտանիքէն բաժնել կ'ուզէին , և թէ աշտարակին մէջ իրեն համար սահմանուած բնակարանը արդէն պատրաստելու վրայ էր : Եւ հեմութեամբ մը աս նոր բռնաւորական մտածմունքս ալ իմացուցի թագաւորին , և թէ ինչպէս աս բանիս համար վհատեր էր . “ Բոլ սիրոյդ ասկէ աւելի մեծ նշան մը չես կրնար տալ ինծի , ըսաւ թագաւորը , և թէ որ զիս կը սիրես՝ կ'ուզեմ

որ բան մը ծածուկ չպահես ինծմէ . արդէն ինչ հանդիպելու ալ ըլլայ ես պատրաստ եմ . ետեւէ եղիր որ աս դառն բաժանման օրը իմանաս ու ինծի ալ իմացնես » :

Ապտեմբերի 29^{ին} առտուան ժամը 9^{ին} հինգ կամ չորս քաղաքական պաշտօնեաներ (Թագուհայն սենեակը մըտան , ուր որ ժողովուած էր Թագաւորական ընտանիքն ալ . ասոնցմէ մէկը որ Շարպոննիէ կը կոչուէր , Բարիզու հասարակութեան խորհրդարանին հրովարտակը կարդաց Թագաւորին , որուն զօրութեամբ քովերնէն պէտք էին առնել որչափ որ Թուղթ , Թանաք , գրիչ ու կապարագրիչ գտնուէր . ինչպէս նաև որ և իցէ գրուած Թղթերը , և չէ Թէ միայն իրենց քովը գտնուածները , այլ նաև իրենց ծառայութեան մէջ եղողներուն ալ : « Ալ Թէ որ հարկաւոր բան մը ունենաք , ըսաւ պաշտօնեայն , Վլէրին Թող վար երթայ , ու խորհրդարանի սենեակը տետրակին մէջ գրէ » : Թագաւորը և իր ընտանիքը առանց ամենևին բան մը ըսելու , հանեցին քովերնին ունեցած Թղթերը և գրիչները և տուին անոնց . ետքը պաշտօնեաները սենեակներուն և դարաններուն այցելութեան ելան , և մէջի եղած նոյն տեսակ նիւթերը դուրս հանեցին հրամանին համեմատ : Վաղաքական պաշտօնեայէ մը իմացայ որ նոյն իրիկունը Թագաւորը պիտի փոխադրուէր մեծ աշտարակը , և հնարքով մը իմացուցի Թագաւորին Աղիսաբէթ խաթունին ձեռքովը :

Արբոր Թագաւորը ընթրիքը լմնցուցած Թագուհայն խցէն ելաւ իր սենեակը երթալու համար՝ պաշտօնեայ մը ըսաւ իրեն որ սպասէ , վասն զի խորհրդարանը իրեն հաղորդելու բան մը ունէր . քառորդ մը վերջը նոյն պաշտօնեաները , որոնք առտուն Թղթեղէններու նկատմամբ եղած հրամանը ծանուցեր էին , մտան խուցը ու սկսան ուրիշ երկրորդ հրովարտակ մ' ալ կարդալ Թագաւորին , որով կը հրամայէին որ մեծ աշտարակը փոխադրուի : Այս

գաւորը աս բանս Թէպէտ առաջուց ալ գիտէր , բայց նոյնպէս դառն եկաւ իրեն . իր ընտանիքը սարսափած աս հրամանը կատարող պաշտօնեաներուն երեսը կը նայէին , կարծես Թէ իմացնել ուզելով Թէ աս բանիս վերջը ո՞ւր պիտի երթայ . Թագաւորը իր հրաժարականը տալով բաժնուեցաւ մեծ վախի մը մէջ ձգելով զանոնք : Աս բաժանմանս կսկիծը , տաճարին մէջ քաշած ցաւերնուն ամենէն սաստիկը եղաւ : Աս Թագաւորին հետ գացի իր նոր բանտը :

Թագաւորին համար սահմանուած մեծ աշտարակին մէջի բնակարանը դեռ լմնցած չէր . միայն անկողին մը կար առանց ուրիշ կահկարասեաց , պատկերահանները և բուխները՝ կ'աշխատէին , և անանկ ծանր հոտ մը կար որ կը վախէի Թէ Թագաւորին փնաս մը բերէ . ինծի համար որոշուած խուցը Թագաւորին խուցէն շատ հեռու կ'իյնար , անոր համար շատ աղաչեցի որ աւելի մօտիկ խուց մը կենամ . բայց հարկ եղաւ որ նոյն գիշերը աթուռի մը վրայ անցնեմ Թագաւորին խցին մօտ . երկրորդ օրը նոյնպէս Թագաւորն ալ շատ ջանաց որ իրենինին մօտիկ ինծի խուց մը տրուի :

Արբոր Թագաւորը անկողինէն ելաւ , արքայորդին հագուեցնելու համար դէպ 'ի պզտի աշտարակը սկսայ երթալ . բայց պահապանները դէմ կեցան , և անոնցմէ մէկը որ Ալէրոն կը կոչուէր , ըսաւ ինծի . « Այ դուն , և ոչ քու տէրդ , ալ ասկէ վերջը վերաբերութիւն մը կրնաք ունենալ իշխանուհիներուն հետ . անիկա ալ իր որդիքը տեսնալիք չունի » :

Ասմը 9^{ին} միջոցները , խնդրեց Թագաւորը որ զինքը իր ընտանեացը քով տանին . ասոր հրաման չունինք ըսին պահապաններուն գլխաւորները . Թագաւորը ուրիշ բաներ ալ ըսաւ , բայց անոնք պատասխան չտուին :

Այս ժամ վերջը , երկու քաղաքական պաշտօնեաներ եկան , հետերնին ծառայ

մը , որ թագաւորին նախաձայը կը բերէր . բերածնին ուրիշ բան չէր , բայց եթէ քիչ մը հաց ու շիշ մը լիմնի ջուր . թագաւորը փափաք ցրցուց որ իր ընտանեացը հետ ուտէ կէսօրուան կերակուրը . բայց անոնք պատասխանեցին , որ աս բանս իրենցմէ չէր կախուէր , այլ թէ հասարակաց խորհրդարանին կը ծանուցանէին : Թագաւորը վրայ բերաւ թէ սենեկապետս անշուշտ կրնայ վար երթալ , որովհետեւ իմ որդւոյս ալ հոգը իր վրան է , և կրնայ ծառայել իրեն . “ Եթեկա մեր գիտնալու բանը չէ ” , ըսին , ու ելան գացին :

Ես ան ատեն խցին մէկ կողմը քաշուած ցաւոց ու տրտմութեանց մէջ ընկողմած կեցեր էի . կը մտածէի թէ արդեօք ինչպէս պիտի լմննայ աս խեղճ ընտանեաց բանը . մէկ կողմանէ կը տեսնէի թէ ինչ տագնապ կը քաշէր խեղճ թագաւորը , ու միւս կողմանէ ալ կարծես թէ կը գուշակէի արքայորդւոյն օտարներու ձեռք մատնուիլը . վասն զի արդէն զինքն ալ քովերնէն հեռացրնելու խօսք կար . ամէն մարդ կրնայ մակաբերել թէ աս բանս ինչ նորանոր վշտաց պատճառ պիտի ըլլար խեղճ թագաւորին :

Երբոր ես ասանկ տխուր մտածմունքներու մէջ ընկղմեր էի , թագաւորը ինծի մօտեցաւ , բերած հացերնին ձեռքը բռնած , ու կէսը ինծի տալով ըսաւ . “ Երեւնայ որ քու նախաձայրիկդ մոռցեր են , ա՛ռ քեզի ասիկա , մընացածը ինծի բաւական է ” . առաջ հրաժարեցայ , բայց ետքը հարկ եղաւ որ առնեմ : Եւ կրնար լալս բռնել , տեսաւ իմ լալս թագաւորը , ու ինքն ալ սկսաւ արտասուել :

Ահա ատենները եկան ուրիշ քաղաքական պաշտօնեաներ ալ հետերնին գործաւորներով , թագաւորին բնակարանին շէնքը առաջ տանելու համար : Պաշտօնեաներէն մէկը ըսաւ թագաւորին , որ ինքը ներկայ գտնուեր էր ընտանեացը նախաձայրիկ ընելու ատենը , և թէ ողջ առողջ էին : “ Եւ որհա՛կալ եմ , ըսաւ թագաւորը , և կ'ա-

ղաչեմ որ լուր մը տաս իմ վրայօքս անոնց , և ըսես որ աղէկ եմ : Եւմ կըրնար արդեօք , ըսաւ դարձեալ թագաւորը , թագաւորին խուցը թողուցած գրքերէս մէկ քանին ունենալ . մեծ հաճոյք մը կ'ընես թէ որ զանոնք ինծի խաւրես , վասն զի հոս բնաւ գիրք մը չունիմ կարդալու ” : Թագաւորը իր ուղած գիրքերուն անունները տուաւ , և պաշտօնեայն ալ հաւանեցաւ , բայց որովհետեւ ինքը կարդալ չէր գիտեր , խնդրեց որ ես ալ հետը երթամ : Երտգէտ ըլլալուն միտքէս շնորհակալ եղայ , Եստուծոյ փառք տուի որ ինծի աս միսթարութիւնս պարգևեց : Թագաւորը ինծի քանի մը պատուէրքներ տրւաւ և մնացածը աչքով նշան ըրաւ :

Երբոր թագաւորին խուցը մտայ , տեսայ որ թագաւորին իր որդիքը գլուխը ժողված , Եղիսաբէթ խաթունին հետ կուլային , ու երբոր զիս տեսան լալերնին սաստկացաւ : Եւ մը հարցմունքներ ըրին ինծի թագաւորին վրայօք , որոնց հարկ էր շատ զգուշութեամբ պատասխան տալ : Թագաւորին նորէն աղաչեց իմ հետս եկող պաշտօնէից որ օրուան մէջ թող տան քիչ մը ատեն թագաւորին հետ տեսնուիլ , և կերակուրը մէկտեղ ուտել : Թագաւորին դադրեցուց լալն ու գանգտիլը , և միայն կը հաւաչէր . . . “ Եւ , թող այսօր մէկտեղ ձաշեն , ըսաւ քաղաքական զօրաց սպայ մը , բայց որովհետեւ հասարակութեան խորհրդարանէն կը կախուի աս բանս , տեսնենք թէ վաղը ինչ պիտի որոշուի ” : Եւ աս ըսածին՝ պաշտօնակիցներն ալ հաւանեցան :

Թագաւորին հետ տեսնուելու սոսկ մտածութիւնն անգամ տարաբաղդ ընտանեաց ուրախութեան մեծ պատճառ եղաւ . թագաւորին իր բազկացը մէջ գրկելով իր որդիքը , և Եղիսաբէթ խաթունը ձեռքերը դէպ 'ի երկինք վերցրնելով , Եստուծոյ շնորհակալ եղան ասանկ անակնկալ բարիքի մը համար . սոսկ աս տեսարանս անգամ բաւական էր քարէ սրտերն ալ 'ի լաց շարժելու : Պահապաններէն ոմանք

չի կրցան լաւերնին բռնել, և միայն աս անգամուն եղաւ, որ անոնք ալ աս ա. հաւոր բնակարանին մէջ լացին և անոնցմէ մէկը, Սիմոն կոչկակարը, բարձր ձայնով մը ըսաւ, « Կարծեմ որ աս կանայքը զիս լացընեն պիտի », ետքը թագուհւոյն դառնալով, ըսաւ անոնց. « Երբոր օգոստոսի 10^{ին} ժողովուրդը ջարդել կու տայիք չէիք լար. — Սողովուրդը, պատասխանեց թագուհին, մեր սրտին զգածմանը վրայ շատ խաբուած է », Եւ ամէն բաներէս վերջը թագաւորին խնդրած գրքերը առած իրեն բերի. ինծի հետ ներս մտան քաղաքական պաշտօնեաներն ալ, ըսելու համար թագաւորին որ կրնար նորէն իր ընտանիքը տեսնել, ասով իմացուցի ես ալ պաշտօնէից որ նորէն պիտի սկսէի ծառայել արքայորդւոյն ու իշխանուհիներուն, և թոյլ տուին ինծի. և անանկով առիթ ունեցայ թագուհւոյն պատմելու միշտ ինչ որ կը հանդիպէր թագաւորին իրենց բաժնուէլէն վերջը :

ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆ

Վայրի կենդանեաց մեկամարտութիւն ի հնդկա :

Չկայ բան մը որ հնդկաստանի ժողովուրդը այնչափ զուարճացընէ, ինչպէս վայրի կենդանեաց մեկամարտութիւնը, և այս փափաքով հնդիկք ամէն կողմանէ խուռն բազմութեամբ կը վազեն աս հանդէսը տեսնելու համար : Ենգղիացի ճանապարհորդ մը, որ իրեք տարի հնդկաստան կեցած էր, ապա նատես եղաւ աս զարմանալի հանդիսին, և հետեւեալ նկարագրութեան հեղինակ կը ինքն է : Երկէսը ընդարձակ գաւթի մը մէջն էր, որուն չորս կողմը հանդիսատեսաց համար տեղեր պատրաստուած էին : Կաւթին մէջտեղը երկըթէ մեծ վանդակ մը կար, գրեթէ 50 ոտք բարձրութեամբ, ու 60 ոտք տրամագծով : () անազան դռնակներով կըրկէսին հետ վերաբերութիւն ունէին

շատ մը խորշեր, որոնց մէջ ամենէն վայրի գազանները փակուած էին : Երկէսին մէկ կողմն ալ բազմաթիւ գոմէշներ կային, առանձին փակուած իրարու քով, որոնք ահաւոր տեսարան մը կը ձևացընէին իրենց սև սև գլուխներովը, ու ահաւոր եղջիւրներով : Եւ կատաղի կենդանիները՝ գաւակնին իրենց կեցած վանդակին կռթնցուցած, անշարժ և լռիկ՝ պատերազմին սկսելուն կը սպասէին : Յանկարծ դռները բացուեցան, ու մէկէն երկու վագր, երկու ընձառիւծ, երկու արջ կրկէսին մէջ տեղը վազեցին. ան միջոցին բոլոր գոմէշներն ալ դուրս յարձակեցան, ու շիտակ արջերուն վրայ վազեցին, անոնք սարսափած գոմէշներուն կատաղի եղջիւրներէն, սկսան փախչիլ ու ճանկըռտելով վանդակներուն վրայ ելլել :

Իսկ վագրերը քաջութեամբ պաշտպանեցին իրենք զիրենք, թէպէտ և կռիւր անհաւասար էր, վասն զի գոմէշները խիստ բազմաթիւ էին : Եւ վագրերէն մէկը որ ուրիշներէն աւելի գեղեցիկ էր տեսքով, գլխուն վրայ հարուած մը առաւ ան միջոցին յորում ինքը գոմէշի մը վիզը պլոււած էր, ու անոր վզին տակ կը կախուած մորթը ճեղքեց : Եւ այց վագրը ուրիշ հարուած մը առնելով, գետինն ընկաւ մնաց, ու գոմէշներէն կոխ կըռտուելով, ետքի շունչը փչեց : Իսկ ընձառիւծները այն միջոցին հանդարտ կեցեր էին :

Ինչ ատենէն ռնգեղջիւր մը տեսնուեցաւ կրկէսին մէջ, որուն պահապանները կը քշէին զինքը վագրին վրայ յարձրկելու համար, որն որ շղթայի մը կապուած էր. կամաց կամաց սկսաւ ռնգեղջիւրը մօտենալ վագրին, աղէկ մը դիտելով զինքը, առանց ամենեւին թշնամութիւն մը ցուցընելու : Իսկ վագրը կարծելով թէ ռնգեղջիւրը վրան պիտի յարձրկի, սկսաւ յանկարծ մըռմուռ ու ոլորել իր շղթան, և աչքերը շիտակ իր թշնամուոյն վրայ տնկել : Եւ որ տեսաւ ռնգեղջիւրը, թողուց մէկէն վագրը, ու վազելով սկսաւ փախչիլ կրկէսին քովընտի մէկ ճամբէն. բայց վա-